

גליון תקנה • ערש"ק פרשת בשלח

• שנת העשרים •

לקראת שובת

עיונים וביאורים בפרשת השבוע

סוד ביזת הים

גדר הנס של קריעת ים סוף

שיטת ר"ש במחשיך חוץ לתחום ובקשירה במקדש

לעסוק בתורה כאוכלי המן!

קובץ זה יוצא לאור לעילוי נשמת

ה"ה הרב החסיד ר' מאיר ב"ר שמחה יצחק ע"ה זאיאניץ
ס. פאולו ברזיל

ולזכות בניו הני לומדי ותמכי אורייתא, רודפי צדקה וחסד,
ראשונים לכל דבר שבקדושה ה"ה האחים החשובים

הרב החסיד ר' ישראל אפרים מנשה והרב החסיד ר' יוסף משה
וכל בני משפחתם שיחיו

יהי רצון שיתברכו בכל מי"ל דמיטב מנפש ועד בשר,
ובהצלחה רבה ומופלגה בכל אשר יפנו, תמיד כל הימים

לעילוי נשמת

הרה"ת יוסף משה ב"ר אלחנן דובער הי"ד מאדאזאוו
נלב"ע ביום ח' שבט ה'תשע"א
תנצב"ה

+

נדפס ע"י בני משפחתו שיחיו

לעילוי נשמת

הרה"ת שלמה ב"ד אברהם ע"ה מדר
נלב"ע ביום י' שבט ה'תש"ע
תנצב"ה

+

נדפס ע"י בנו

הרה"ת מנחם מענדל ומשפחתו שיחיו מדר

פתיחה

בעזה"ת.

הננו מתכבדים להגיש לפניכם את הקונטרס 'קראת שבת' (גליון תתקנח) היו"ל לפרשת בשלח, ובו אוצר בלום בעניני הפרשה מתוך רבבות חידושים וביאורים שבתורת כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש וצוקצ"ה נבג"פ זי"ע.

◇ ◇ ◇

המדור "מקרא אני דורש" מבאר את לשון רש"י שהים חזר "לאיתנו - לתקופו הראשון", שנתכוון בזה להגדיר שבנס קריעת ים סוף לא נשתנה טבע הים בעצם, אלא רק פעל ונתחדש כל העת שהים יהי' כחורבה, וזאת על יסוד המבואר בספר התניא.

במדור "יינה של תורה" יבואר כיצד יתכן שבני ישראל, בדרגתם הרוחנית הנשגבת לאחר קריעת ים סוף, התעכבו והתמסרו לבית הים, וזאת על פי ביאור יסוד מהותי בעניין "כירור הניצוצות" ועבודת ה' עם הדברים הגשמיים ובענייני הגוף.

במדור "חידושי סוגיות" יפלפל בהא דקס"ד שאם התייר ר"ש במחשיך חוץ לתחום יתיר גם בקשירה במקדש, דלכאורה לא קרב זה אל זה, ויביא החקירה גבי חולה בשבת אי מוטב לשחוט עבדו שהוא איסור חמור אבל פעם אחת או להאכילו נבילה שהוא איסור לאו אבל על כל כתי, ועפ"י יבאר דברי ר"ש שאם התייר במחשיך נמצא דס"ל שמוטב לעבור על איסור חמור פעם אחת כדי שלא יעבור על איסור קל ריבוי פעמים, וא"כ קס"ד שיסבור כן גם לענין קשירה.

בברכת שבתא טבא
מכון אור החסידות

וזאת למודעי, שדורך כלל לא הובאו הביאורים כאופן שהופיעו במקורם, אלא עובדו מחדש ונערכו ע"י חברי המערכת, ולפעמים הושמט ריבוי השק"ט והמקורות שהופיעו במקורם, ויש להיפך, אשר במקור הדברים מופיעים בקיצור וכאן הורחבו ונתבארו ע"פ המבואר במקומות אחרים בתורת רבינו. ופשוט שמעומק המושג וקוצר דעת העורכים יתכן שימצאו טעויות וכיו"ב, והם על אחריות המערכת בלבד, ושגיאות מי יבין.

ועל כן פשוט שמי שבידו הערה או שמתקשה בהבנת הביאורים, מוטב שיעיין במקורי הדברים (כפי שנסמנו בתוכן הענינים), וימצא טוב, ויוכל לעמוד בעצמו על אמינות הדברים.

תוכן ענינים

מקרא אני דורש ב
גדר הנס של קריעת ים סוף

מהו החידוש שלאחרי קריעת ים סוף חזרו המים לאיתנם ? / מתי הי' הנס של קריעת ים סוף, ברגע שנקרעו המים בלבד או בכל עת שהיו המים קרועים ? / ביאור דברי רש"י בגדר נס קריעת ים סוף ע"פ ביאור שני גדרים כלליים בנסים

(ע"פ לקובי שיחות חז"י עמ' 86 ואילך)

פנינים ה
שירה כאיש אחר

(ע"פ לקובי שיחות חז"א עמ' 69 ואילך)

מדוע נזכר בית המקדש בשירת הים ? (ע"פ לקובי שיחות חז"א עמ' 80 ואילך)

יינה של תורה ו
סוד בית הים

כיצד יתכן שבני ישראל התמסרו לזהב מצרים במקום למהר לקבלת התורה ? / מדוע התורה חסה כל כך על ממונם של ישראל ? / מהו סוד הוצאת ה"רכוש גדול" ממצרים ? / והאם יושב אוהל מחויב בהצלת נפשות ישראל וקירובן לתורה ומצוות ? / ביאור בסוד ה"רכוש גדול" ובית הים, ובפשר הנהגת בני ישראל כשעלו מן הים

(ע"פ לקובי שיחות חז"א עמ' 77 ואילך)

פנינים ט
דרוש ואגדה

בין שן אמהות לארבע אמהות (ע"פ לקובי שיחות חז"י עמ' 304 ואילך)

קריעת ים סוף בעבודת האדם (ע"פ לקובי שיחות חז"י עמ' 1016)

חידושי סוגיות י
שיטת ר"ש במחשיך חוץ לתחום ובקשירה במקדש

יתקשה בקישור טעמי ב' הדינים שביארו רש"י ותוס' / יחדש הדכל סובב סביב חקירת הפוסקים הידועה אם איסור קל המרובה בכמות גובר על איסור חמור המועט בכמות

(לקובי שיחות חז"א בשלח ע')

תורת חיים יג
להיות ירא שמים מרצון רבו

דרכי החסידות יד
כריתת ברית והתחלת עבודת הכלל

שיחות קודש טז
לעסוק בתורה כאוכלי המן

צוות העריכה וההגהה:

הרב לוי יצחק ברוק, הרב משה גורארי, הרב מאיר יעקב זילברשטרום, הרב צבי הירש זלמנוב, הרב שלום חריטנוב, הרב מנחם טייטלבוים, הרב אברהם מן, הרב מנחם מענדל רייצס, הרב אליהו שווייכה

מכון 'אור החסידות', סניף ארץ הקודש ת.ד. 2033 כפר חב"ד,
Or Hachasidus - Head Office, 1469 United St. • 6084000
#BSMT, Brooklyn, NY 11213 - United States (718) 534 8673

להערות והארות:

טל' מערכת: 03-3745979 orhachasidut@gmail.com

מקרא אני הדרש

ביאורים בפשוטו של מקרא

גדר הנס של קריעת יום סוף

מהו ההירוש של אחרי קריעת ים סוף חזרו המים לאיתנם? / מתי הי' הנס של קריעת ים סוף, ברנע שנקרעו המים בלבד או בכל עת שהיו המים קרועים? / ביאור דברי רש"י בגדר נס קריעת ים סוף ע"פ ביאור שני גדרים כלליים בנסים

א. לאחר שמאריך הכתוב בסיפור קריעת ים סוף, כיצד נבקע הים ועברו בני ישראל בתוך הים ביבשה, מספר הכתוב על סיום הענין, שמי הים חזרו לטבעם הרגיל - "וישב הים לפנות בוקר לאיתנו" (פרשתנו יד, כז). ומפרש רש"י:

"לאיתנו - לתקפו הראשון".

ולפום ריהטא, נראית תיבת "הראשון" מיותרת (וכן דייקו במפרשי רש"י - רא"ם. נחלת יעקב. צדה לדרך. ועוד): כדי לפרש את תיבת "לאיתנו" - די ומספיק בתיבת "לתקפו" (שהיא הפירוש של "לאיתנו"); ולמה הוצרך רש"י להוסיף "לתקפו הראשון"?

ב. ונראה לומר, שרש"י בא ליישב את לשון הכתוב: "וישב הים . . . לאיתנו", שמשמעה שיש בזה חידוש;

ולכאורה, מהו הסלקא דעתך לומר שהנס של "וישב את הים לחרבה" יפעל חלישות בטבע הים, שגם לאחר סיום הנס יאבד הים מתוקפו - שבכדי לשלול סברא זו צריך הכתוב להדגיש שהים שב "לאיתנו"?!

וע"ז מיישב רש"י, שהחידוש הוא (לא בעצם זה שהים שב להיות תקיף וחזק, דהא פשיטא, אלא) בזה שהים שב "לתקפו הראשון".

ג. ביאור הענין:

ידוע, אשר הנסים מתחלקים בכללות לשני סוגים. יש נס המשנה את מהות וטבע הדבר שבו מתחולל הנס (ובכדי להחזיר הדבר לקדמותו צריך נס נוסף, נס שני); ויש נס שאינו משנה את הטבע הקודם, אלא הוא פועל ומתחדש כל זמן הנס.

ולדוגמא – מהנסים שלמדנו עליהם בפרשיות האחרונות, בענין יציאת מצרים:

כאשר התגלה הקב"ה למשה רבינו בסנה, אמר לו "הבא נא ידך בחיקך", ואירע נס: "ויבא ידו בחיקו ויוציאה והנה ידו מצורעת כשלג". ושוב אמר לו הקב"ה: "השב ידך אל חיקך", ואז נעשה שוב נס: "וישב ידו אל חיקו, ויוציאה מחיקו והנה שבה כבשרו" (שמות ד, ו-ז).

ומובן בפשטות, שכאשר הכניס משה ידו בחיקו אז נשתנה טבע היד שלו, ומכאן ואילך נעשתה ידו מצורעת ממש, לכל דבר וענין (ולא ה' צורך שהנס ימשיך עוד כדי שהיד תמשיך להיות מצורעת); ולכן, כאשר ה' צורך להחזיר את היד למצבה הרגיל, לא ה' זה בדרך ממיא (על ידי הפסקת נס הצרעת), אלא ע"י פעולה מיוחדת – נס נוסף.

[וכפי שמודגש בדברי רש"י – בקשר להנס השני: "מחיקו שבה כבשרו, מכאן שמדה טובה ממהרת לבוא ממדת פורענות, שהרי בראשונה לא נאמר 'מחיקו'; הרי מפורש, שיש כאן שתי 'מדות' נבדלות: בתחילה היתה 'מדת פורענות' שהפכה את היד למצורעת, ושוב באה 'מדה טובה' שהפכה את היד לבריאה (ולא רק שנפסק הנס הראשון כו'). וראה גם בצפנת פענח להרוגצובי על אתר].

אך שונה הדבר במכת דם, ששם גם לאחר שאירע הנס והמים נהפכו לדם, הרי הם נשארו במהותם מציאות של מים, ואין זאת אלא שהנס חידש בכף רגע שמים אלו יהיו כמו דם; וכאשר הנס נפסק, התבטלה ההפיכה של המים לדם בדרך ממיא.

וזהו הטעם שלא מצינו שהיו צריכים להריק האגמים (ואת "כל מקוה מימיהם ובעצים ובאבנים") לאחר המכה, מכיון שמיד כאשר נפסק הנס חזרו המים להיות כטבעם הראשון בלי שום שינוי, ובלי צורך בפעולה מיוחדת (ראה בענין זה עוד בס' גבורות ה' להמהר"ל, הקדמה שני'; לקוטי שיחות חל"א ע' 37. וש"נ).

ד. ומעתה מובן מה השמיענו הכתוב באומרו "וישב הים לפנות בוקר לאיתנו", וכפירוש רש"י שהכוונה "לתוקפו הראשון":

ה' אפשר לפרש, שעל ידי שהקב"ה שם "את הים לחרבה" נשתנתה מציאות הים, והוא נעשה מעתה ואילך מציאות של "יבשה" לבד דבר (וע"ד הנ"ל בזה שידו של משה הפכה למצורעת); וכדי שהים יחזור להיות מציאות של ים – צריך לפעולה מחודשת, נס נוסף, שיהפוך מ"יבשה" ל"ים". ואז ה' עולה, כי תוקפו של הים עכשיו הוא תוקף חדש, שאינו המשך לתוקפו הקודם כפי שהי' לפני קריעת ים סוף (כי התוקף הקודם התבטל ואינו עוד).

וכדי לשלול סברא זו מדגיש הכתוב שהים שב "לאיתנו. לתוקפו הראשון" – כי באמת גם בשעה שהים הושם ל"חרבה" הרי בפנימיותו הוא נשאר מציאות של ים, וכאשר נפסק הנס חזר הים להיות אותו "ים" כפי שהי' מקודם בלי כל חידוש.

ואכן, בס' התניא (שער היחוד והאמונה פרק ב. וכו' באגה"ק סכ"ה) כתב להדיא, שהנס דקריעת ים סוף (לא הי' רק ברגע הראשון שבו נהפך הים לחרבה ותו לא, אלא) הי' נס שפעל והתחדש כל הזמן: "שהולך ה' את הים ברוח קדים עזה כל הלילה ויבקעו המים, ונצבו כמו נד וכחומה, ואי"ל הפסיק ה' את הרוח ברגע היו המים חוזרים וניגרים במורד כדרכם וטבעם ולא קמו כחומה בלי ספק"; והן הן הדברים, שהנס לא שינה את מהות טבע הים, אלא הים נשאר במהותו ולכן הי' צריך הנס להמשיך ולהתחדש בכל רגע ורגע ("כל הלילה" - פרשתנו יד, כא) עד לסיום זמן הנס (ואז חזר הים "לתוקפו הראשון" כמו שהי' מאז ומקדם, כי מעולם לא חל בו שינוי במהותו).

ה. ולשלימות הענין יש להוסיף, כי בדברי התניא האמורים ישנו חידוש גדול:

על הפסוק "נצבו כמו נד נוזלים" (פרשתנו טו, ח) מתרגם אונקלוס - "קמו כשור אזליא". וכן פירש רש"י: "כמו נד - כתרגומו 'כשור', כחומה". והיינו, ש"נד" ו"חומה" היינו הך.

אמנם לשון התניא הוא, "שהולך ה' את הים ברוח קדים עזה כל הלילה ויבקעו המים, ונצבו כמו נד וכחומה" - ומדיוק הלשון משמע, שיש כאן שני פרטים נבדלים: (א) כמו נד (ב) וכחומה. כלומר: מזה שכותב "כמו נד וכחומה" - מובן שאין תיבת "כחומה" פירוש על "כמו נד", אלא דבר נבדל ונוסף.

וצריך לפרש כוונתו, שבנס קריעת ים סוף היו שני ענינים, שני שלבים: בתחילה עמדו המים "כמו נד" ואחר כך הוסיפו ועמדו גם "כחומה". והיינו:

בתחילה הי' "נצבו כמו נד נוזלים" - שהמים היו עדיין "נוזלים", אלא שעמדו "כמו נד", "לשון צבור וכינוס, כמו... 'כונס כנר'" (לשון רש"י); וכמו מים הנמצאים בתוך כלי, שדפנות הכלי הן המעכבות את המים מלהישפך החוצה, כך היו מי הים צבורים וכנוסים מחמת הרוח האוחזת אותם. כלומר: בשלב זה, תכונת המים להיות ניגרים נשארה בתוקפה, ורק שהמים עמדו מפני הרוח שעכבה אותם (כמו דפנות של כלי).

אמנם לאחר מכן פעל הכוח האלוקי המלוכש ב"רוח קדים" נס גדול יותר - המים עמדו "כחומה". המים נצבו ועמדו כחומת אבנים העומדת מעצמה, שאינה זקוקה לכלי שיעכב בעדה; עד כדי כך פעל הנס, שתכונת ה"נוזלים" השתנתה והמים עמדו כאילו מכח עצמם.

ולפי זה מודגש יותר גודל החידוש בזה שהים חזר "לתוקפו הראשון":

אף ש(בשלב הב' הרי) הרוח פעלה שינוי בטבע המים, שיהיו כחומת אבנים הניצבת מעצמה (ולא רק שהרוח עיכבה בעדם, כבשלב הא'); מכל מקום אין שינוי זה מתייחס במהותו לגדר המים עצמם, אלא גם בשעה זו גופא הם נשארו (בפנימיות) בגדר "ים" ממש (וכל השינוי מתייחס להנס שהוא שפעל בהם בכל רגע ורגע), ולכן מיד כשהפסיק הנס חזרו לתוקפם הראשון כאילו לא הי' שינוי באמצע כו' [ובאמת שיש עוד להאריך בביאור לשון התניא הנ"ל, אך אכ"מ].

שום חילוק ביניהם (כדברי רש"י שם - "משה הוא ישראל וישראל הם משה"), ולכן אמרו כל בני ישראל את השירה יחד עם משה (לאחר פתיחת השירה ע"י משה, שבזה פעל בהם אחדות זו).

מדוע נזכר בית המקדש בשירת הים?

תבאמו ותטעמו בהר נחלתך מכון לשבתך
פעלת ה' מקדש ארצי כוננו ייך (טו, יז)
לכאורה צריך ביאור: מה ענין בנין בית המקדש לשירת הים, שהיא הודאה על הנס דקריעת ים סוף והריגת המצרים? בשלמא התחלת הכתוב, "תביאמו ותטעמו בהר נחלתך" - מובן ענינה לכאן, כי הכניסה לארץ היא ההמשך והשלימות דגאולת מצרים, אבל המשך הכתוב, "מכון לשבתך גו' מקדש גו'", דקאי על בנין בית המקדש - מאי בעי הכא?

ויש לומר:

פסוק זה הוא ענין אחד עם הפסוק שלאחריו (סיום השירה) "ה' ימלוך לעולם ועד", ומבאר הרמב"ן, "יאמר כי הראה עתה כי הוא מלך ושלטון על הכל, שהושיע את עבדיו ואבד את מורדיו, כן יהי הרצון מלפניו לעשות בכל הדורות לעולם". והיינו, שתוכן ענין השירה הוא לא רק שבח והודאה על עצם הנסים והנפלאות שעשה הקב"ה בקריעת ים סוף, כי אם בעיקר שבח על זה שעל ידי קריעת ים סוף נתגלתה מלכותו ושלטונו של הקב"ה.

והנה, תכלית השלימות בהתגלות מלכותו של הקב"ה היא בבנין בית המקדש, שאז ירד הקב"ה לשכון בארץ (ראה ראב"ע עה"פ טו, יח, ועוד). ולכן בבנין ביהמ"ק הראשון היתה גאולת ישראל בשלימותה מכל האויבים שמסביב, שלא הי' עוד שלטון לאומות העולם בארץ.

וזהו מ"ש "מכון לשבתך פעלת גו' מקדש אדני-גו' ה' ימלוך לעולם ועד", היינו שבבנין ביהמ"ק תבוא לידי שלימות התגלות מלכותו של הקב"ה, שהיא עיקר ענינה של שירת הים. וק"ל.

שירה כאיש אחד

ויאמרו לאמר אשירה לה'

דרש רבי עקיבא, בשעה שעלו ישראל מן הים נתנו עניניהם לומר שירה. וכיצד אמרו שירה, כגדול המקרא את הלל והן עונים אחריו ראשי פרקים, משה אמר אשירה לה' והן אומרים אשירה לה', משה אמר כי נאה נאה והן אומרים אשירה לה'. רבי אליעזר בנו של רבי יוסי הגלילי אומר, כקטן המקרא את הלל והן עונים אחריו כל מה שהוא אומר, משה אמר אשירה לה' והן אומרים אשירה לה', משה אמר כי נאה נאה והן אומרים כי נאה נאה. רבי נחמיה אומר, כספר הפרס על שמע בבית הכנסת, שהוא פתח תחילה והן עונים אחריו (וקורין כולן יחד) (טו, א. סוטה ל, ב)

יש לבאר שורש המחלוקת באופן אמירת שירת הים, על יסוד פירוש אור החיים הקדוש על המלים "ויאמרו לאמר אשירה": "פירוש שאמרו זה לזה לאמר, פירוש שיאמרו שירה יחד בלא בחינת השתנות והפרדה, עד שיהיו כאיש אחד הגם היותם רבים, ונתכוונו יחד ועשו כן, ואמרו אשירה לשון יחיד, כאילו הם איש אחד."

ויו"ל שמטעם זה משה הוא שפתח בשירה, כי אחדות אמיתית יכולה להיות רק בכחו של משה רבינו, כמ"ש רש"י בפרשת חוקת (כא, כא) "הנשיא הוא הכל", היינו שהנשיא (משה רבינו) כולל את כל בני ישראל כאחד. אלא שנחלקו באיזה אופן פעלה אחדות זו על שירת בני ישראל:

לדעת רבי עקיבא - האחדות נעשתה עי"ז שבני ישראל התבטלו בביטול גמור לגבי מדריגתו של משה, שבה כלולים כל ישראל כאחד. ולכן לא אמרו בני ישראל בעצמם את השירה, אלא יצאו ידי אמירת השירה ע"י אמירתו של משה, כשהם עונים "אשירה לה'" בלבד.

לדעת רבי אליעזר - האחדות הבאה מכחו של משה הורגשה גם אצל בני ישראל עצמם, במקומם ובדרגתם שלהם, ולא רק מתוך ביטול לגבי מדריגת משה. ולכן ענו בני ישראל את השירה אחרי משה, היינו שאמירתו של משה נתנה בהם כח לומר אחריו את השירה מתוך אחדות.

ואילו לדעת רבי נחמיה - האחדות היתה מוחלטת כ"כ עד שבני ישראל עצמם התעלו (בענין זה של הרגשת האחדות) לדרגת משה, בלי

יגה של תורה

ביאורים בעניני הפרשה על דרך ההסידות

סוד ביזת הים

כיצד יתכן שבני ישראל התמסרו לזחב מצרים במקום למחר לקבלת התורה? / מדוע התורה חסה כל כך על ממונם של ישראל? / מהו סוד הוצאת ה"רכוש גדול" ממצרים? / והאם יושב אוהל מחייב כהצלת נפשות ישראל וקירובן לתורה ומצוות?

ביאור בסוד ה"רכוש גדול" וביזת הים, ובפשר הנחת בני ישראל כשעלו מן הים

כאשר עלו בני ישראל מים סוף, נאמר בכתוב "ויסע משה את ישראל מים סוף", ופירשו חז"ל שמשה הוצרך ל"הסיען בעל כרחם". לאחר קריעת ים סוף היו בני ישראל עסוקים בליקוט ובזיזת "תכשיטי זהב וכסף ואבנים טובות" שבהם "עטרו מצרים סוסייהם". ולא המשיכו במסעם, עד ש"הסיען בעל כרחם" (פרשתנו טו, כב ובפרש"י).

יש לתמוה על הנהגת בני ישראל תמיהה גדולה:

ביזת הים החלה מיד עם עלייתם של בני ישראל מים סוף, מקום אשר בו נגלה עליהם השי"ת בכבודו ובעצמו. בעת קריעת ים סוף אמרו בני ישראל "זה א-לי", ש"בכבודו נגלה עליהם, והיו מראין אותו באצבע, ראתה שפחה על הים מה שלא ראו נביאים" (פרשתנו טו, ב ובפרש"י).

ובמצב רוחני ונעלה זה, ה' להם לכאורה לעזוב כל כסף וזהב שבעולם ולרוץ ולהמשיך אל קבלת התורה (וכמבואר בר"ן סוף פסים שהיו מונים את הימים ליזכות לקבלתה), וכיצד נתהפך ליבם מיד לאחר גילוי נעלה שכזה, לחשוק בממון ולבוזזו, עד אשר הוצרך משה להכריחם להמשיך לקבלת התורה?

סוד מה ש"התורה חסה על ממונן של ישראל"

יסוד גדול נתבאר בסה"ק (ראה כתר שם טוב סי' רי"ח. ובלקוטי שיחות ח"ג עמ' 823 ואילך) בסוד מה ש"התורה חסה על ממונן של ישראל" (ר"ה כז, א), ואיסור "בל תשחית":

בממונו של איש ישראל ובשאר חפציו יש "ניצוצות" קדושה החבויים בהם, ובעל הרכוש צריך להעלותם לקדושה על ידי שמנצלם לענייני עבודת הבורא ית"ש. ועל כן ציוותה תורה שלא להשחית ממון איש ישראל ולאבדו, כי אז יישארו "ניצוצות" אלו בגלותם ולא יוכלו להתעלות למקורם ושורשם בקדושה.

והנה, סיבת ותכלית בריאת העולמות כולם, הוא מה ש"נתאוהה הקב"ה להיות לו ית' דירה בתחתונים" (ראה תניא פל"י. תנחומא נשא טז), והיינו, שישכון הבורא ית' בדברים הגשמיים הנחותים.

והגשמת תכלית זו, היא על ידי עבודת בני ישראל שמקדשים את ענייני העולם. הם מנצלים את ענייני העולם לשם שמים ולעבודתו ית', ובכך מקדשים אותם, ועושים אותם ל"דירה" ראוי שישכון בה הבורא ית"ש.

ונמצא, שעבודת ההתעסקות בדברים הגשמיים והעלאתם לקדושה, היא עניין עיקרי ביותר בעבודת בני ישראל בעולם הזה הגשמי. דווקא בעבודה זו נשלמת כוונת הבריאה, עד שזוכים לעשות את העולם כולו לדירה לו ית', בביאת גואל צדק.

וזהו סוד עניין ירידת בני ישראל לגלות מצרים. בני ישראל שהו במצרים שנים רבות, קידשו וזיככו את העניינים הגשמיים אשר שם, והעלו את הניצוצות שבהם למקורם בקדושה. ועל כן נצטוו בני ישראל בצאתם ממצרים ליטול עמהם "כלי כסף וכלי זהב ושמלות" (בא יב, לה), כי אלו הם העניינים הגשמיים שעליהם להעלותם ממקום הטומאה אל הקדושה ועבודת השי"ת.

"לבזוז" ניצוצות קדושה

וממוצא דבר אתה למד על עניינה הפנימי של "ביזת הים":

בני ישראל לא חיפשו כסף וזהב בכדי ליקח עמהם אל המדבר השמים, ובוודאי שלא היו ממירים את ההליכה לקבלת התורה בקיבוץ ממוץ ורכוש גשמי. אלא היו עומדים ומלקטים את ה"תכשיטי זהב וכסף ואבנים טובות" בכדי להשלים את עניין העלאת ניצוצות הקדושה ממצרים.

והנה, הציווי אודות הוצאת ה"רכוש גדול" ובירור הניצוצות, לא הי' רק שיוציאו עמהם כמה וכמה ניצוצות ממצרים; אלא בני ישראל נצטוו לרוקן את ארץ מצרים כולה מניצוצות הקדושה אשר בה. שכן נצטוו בני ישראל "ונצלתם את מצרים", ודרשו חז"ל "כמצודה שאין בה דגן . . . כמצולה שאין בה דגים" (ברכות ט, ב).

וממילא לא היו יכולים להפסיק ממלאכת בירור הניצוצות שנצטוו עלי', עד אשר לא יישאר שום עניין גשמי של מצרים שטרם נלקח ונתברר על ידי בני ישראל. ולכן נשתהו בביזת הים ואספו עוד ועוד מרכוש מצרים, בכדי לסיים את לקיחת כל ניצוצות הקדושה שבמצרים.

ולא זו בלבד שגילוי השכינה שהי' בקריעת ים סוף לא מנע מהם לקבץ את כספם וזהבם של המצריים, אלא אדרבא, כאשר נתגלה עליהם מלך מלכי המלכים, נתחזקו ביתר שאת ועזו ובחיות גדולה ומחודשת להתמסר יותר ויותר לעבודת העלאת ניצוצות הקדושה ממצרים:

אילו יהודי הי' מרגיש כיצד "הקב"ה מלא ממש את העליונים ואת התחתונים ואת השמים ואת הארץ ממש, מלוא כל הארץ כבודו ממש, וצופה ומביט ובוחר כליותיו וליבו וכל מעשיו ודבוריו וכל צעדיו יספור", בוודאי הי' מתמסר לעבודתו ית' לחלוטין עם כל כוחותיו וענייניו (ראה תניא פמ"ב. טור ושר"ע בתחלתם. שו"ע אדמו"ר הזקן מהדו"ת סי' א ס"ה, מהדו"ק ס"ב).

ולכן, בשעת קריאת ים סוף, כאשר נגלה השי"ת לכל אחד ואחד, התמסרו בני ישראל לחלוטין לרצונו ית', ולעבודת ליקוט הכסף וזהב ובירור הניצוצות.

וממילא ליקטו את הכסף וזהב בכל כוחם ובשמחה של מצווה. ואם לא הי' משה מצווה את בני ישראל לעצור מביזת הים ולהמשיך אל קבלת התורה, הרי לא היו בני ישראל חדלים ממלאכה זו, עד גמירא.

"בעל כרחם" של השכל והרגש

והנה, כאשר הגיע ציווי ה' להפסיק את עבודת ליקוט ממון מצרים, ידעו בני ישראל שלא תהי' יותר תועלת בליקוט הממון, אם אין זה בציווי ה'. גם אם ימשיכו ללקט את ממון מצרים, לא יהי' בזה משום עבודת בירור הניצוצות, משום שה' כבר אינו מצווה על כך, ונסתיימה כבר עבודה זו.

וממילא פשיטא שמיד צייתו בני ישראל לרצון השי"ת והלכו משם בשמחה. אלא שמכל מקום נאמר שהי' זה "בעל כרחם", נגד השכל והרגש שלהם שהיו מונחים ושקועים בתכלית בליקוט ניצוצות הקדושה.

ונמצא, שהפסקת הליקוט הייתה "בעל כרחם" של כוחות נפשם; ויחד עם זאת, הפסיקו את הליקוט ברצון כאשר שמעו שכבר נסתיימה העבודה, והמשיכו בשמחה וטוב לבב אל קבלת התורה בתשוקה גדולה.

"בעל כרחך" – ויחד עם זאת – "אתה חי"

ויש ללמוד מזה הוראה בעבודת השי"ת:

כאשר יהודי עסוק בעבודת הבורא ית"ש, איזו שתהי', עליו ליתן בזה כל כוחות נפשו בחיות גדולה. אמנם, מזמן לזמן בא ציווי השי"ת שעליו לעזוב את עבודתו שעוסק בה במרץ ובשמחה, ועליו להמשיך לעבודה אחרת המוטלת עליו עתה על פי תוה"ק.

וכאשר בא ציווי כזה, הנה שינוי זה הוא "בעל כרחו", נגד כוחות נפשו השקועים בחיות גדולה בעבודתו הקודמת. אך מכל מקום עליו ליתן דעתו שכך הוא ציווי השי"ת, וצריך הוא לעבור מתוך חיות עצומה לאותה עבודה הנדרשת ממנו עתה.

והדברים אמורים אל יושבי אוהל וגם אל בעלי עסק:

על יושב אוהל לדעת שישנם זמנים שבהם עליו להפסיק מלימוד התורה, ולילך לקיים מצווה שהיא בבחינת "מצווה עוברת" ו"פיקוח נפש". הוא צריך להציל נפשות יקרות הנמצאות "בחוץ", ולהאיר עליהם את אור התורה ומצוותי'.

וגם בעל עסק העוסק עם ענייני העולם כפי הוראות התורה, ומעלה אותם לקדושה, הרי יחד עם זאת צריך הוא לקבוע עתים לתורה. ולא באופן עראי וטפל, אלא הלימוד צריך להיות "קבוע" בנפש. בזמני הלימוד עליו להרגיש ולהתנהג כ"יושב אהל" ש"תורתו אומנותו" ממש.

וכאשר מצווה התורה לעבור מן העבודה שהוא שקוע בה בכל כוחות נפשו, ולילך אל העבודה הנדרשת עתה, הרי מה שעומד מעבודתו הקודמת הוא בבחינת "בעל כרחך". ומכל מקום הרי בידעו שזהו רצון השי"ת וציוויו, נעשה הדבר בשמחה ובטוב לבב, והוא ממשיך לעבודתו הבאה שנדרשת ממנו בחיות גדולה, בבחינת "אתה חי" (ע"פ לשון המשנה סוף פ"ד דאבות).

ומעתה יובן הטעם שענין זה נתבאר בתרגום יונתן דוקא בנוגע לקריעת ים סוף, כמבואר בספרים (ראה לקוטי תורה צו טו, ד ואילך, ובכ"מ), שהטעם שנחלק הים ל"ב גזרים כנגד י"ב שבטים, ולא נחלק באופן שכל ישראל יעברו באותה מסילה, הוא להורות על חשיבות אופני העבודה הפרטיים של כאו"א מישראל.

קריעת ים סוף בעבודת האדם

ויבאו בני ישראל בתוך הים ביבשה (יד, כב)

יש לפרש ענין קריעת ים סוף בעבודת האדם:

על קריעת ים סוף נאמר "הפך ים ליבשה" (תהלים סו, ו). והיינו, שענין קריעת ים סוף הוא שגם הדברים שהם בבחינת "ים", שהם מכוסים ונעלמים כמו הבריות שבים, יבואו לידי גילוי וייהפכו לבחינת "יבשה".

ופירוש הדברים בעבודת האדם:

נשמת כל איש מישראל דבוקה ומיוחדת עם הקב"ה בכל זמן ועת. אלא שבזמן התפילה, כאשר האדם מתעורר ברגשי אש שלהבת לידבק בהשי"ת - הרי הקשר הזה גלוי לעין כל ופעולתו ניכרת, מה שאין כן אחרי התפילה, הנה רגש הדיבקות בקונו מכוסה ואינו ניכר לכל.

וזהו ענין קריעת ים סוף, שעל האדם לפעול בעצמו שהתעוררות שבזמן התפילה תפעל גם במשך כל היום - שגם אחרי התפילה לא יהי' רגש זה בבחינת "ים" המכוסה ונעלם, כי אם בבחינת "יבשה", שתהי' ניכרת לכל הדיבקות לקונו וההתאחדות עם השי"ת.

בין שש אמהות לארבע אמהות

ויט משה את ידו על הים

וארכין משה ית ידו על ימא בחוטר ארבע ויקרא בו, ובי' חקיק ומפרש שצא רבא ויקרא בו, ותלת אבהת עלמא ושית אימהתא והריסר שבטאי דיעקב (יד, כא. חרסם יונתן)

צריך ביאור: למה נחקקו על המטה שמותיהן של "שית אימהתא", והרי אמרו חז"ל "אין קורין אבות אלא לשלושה ואין קורין אמהות אלא לארבע" (ברכות טו, ב)?

ויש לומר:

אחד החילוקים בין האבות להשבטים הוא: עניני האבות ועבודתם הם ענינים כלליים שכל אחד מישראל שייך אליהם, ולכן "אין קורין אבות אלא לשלושה", כיון שדרגתם של אברהם יצחק ויעקב צריכה להיות וישנה בכל אדם מישראל. משא"כ עניני השבטים, ראובן שמעון וכו', הם ענינים פרטיים, ולכן יש מבני ישראל שיש בהם דרגת ראובן עד"מ ולא דרגת שאר השבטים, וכיו"ב בשאר השבטים (ראה

תורה אור ר"פ וארא).

ומעתה נמצא, שחקיקת שמות י"ב השבטים על המטה מלמדת על שייכותו גם לעבודה הפרטית של כאו"א מישראל, כענין עבודת השבטים, ולא רק לעבודה הכללית של כלל ישראל, כענין עבודת האבות.

והוא הטעם לזה שהיו חקוקים במטה שמות כל שש האמהות, כי כשמדובר על עניניהם הפרטיים של י"ב השבטים יש להזכיר את כל שש האמהות, וכמו שהתחלקות השבטים היא על ידי אמותיהם - לא רק רחל ולאה, אלא גם בלהה וזלפה.

יחזשי סוגיות

עיון ופירוש בסוגיות הפרשה

שיטת ר"ש במחשיך חוץ לתחום ובקשירה במקדש

יתקשה בקישור טעמי ב' הדינים שביארו רש"י ותוס' / יחדש דהכל סובב סביב חקירת הפוסקים הידועה אם איסור קל המרובה בכמות וגבר על איסור חמור המועט בכמות

לך, שלא התירו לך אלא משום שבות", ומבואר בגמ' (שם קה, א) דנתן כאן טעם לב' דינים, כי "מקום שהתירו לך חכמים משלך נתנו לך" קאי על דינא ד"מי שהחשיך חוץ לתחום כו", דהוי "שלך", "שכבר הוא בתוך תחומו", ולהכי "נתנו לך" ו"יכנס"; והמשך הדברים "שלא התירו לך אלא משום שבות" קאי על דינא אחרינא המפורש במשנה דלעיל שם בפרקין (קב, ב) "קושרין נימא במקדש אבל לא במדינה, ואם בתחלה כאן וכאן אסור", ופליג ר"ש בכרייתא התם וסבר דאף במקדש "בן לוי שנפסקה לו נימא בכנור – עונבה" ואינו קושרה, והיינו טעמא ד"שלא התירו לך אלא משום שבות", פירוש ד"עניבה דלא אתי לידי חיוב חטאת שרו ליה רבנן, קשירה דאתי לידי חיוב חטאת לא שרו ליה רבנן". ע"כ.

ופירש רש"י התם הקישור דהני תרי מילי שאמר ר"ש כחזא: "והכי קאמר ר"ש לת"ק אע"פ שהקלתי במחשיך חוץ

בדין תחום שבת (דילפינן מקרא דפרשתנו "אל יצא איש ממקומו" – עיי' עירובין נא, א), נחלקו ר"ש ורבנן במתניתין (להלן שם סוף פרק ד דעירובין), "מי שהחשיך חוץ לתחום אפילו אמה אחת לא יכנס [לתחום העיר, כיון שכבר קנה שביתתו חוץ לתחום], ר"ש אומר אפילו חמש עשרה אמות יכנס שאין המשוחות ממצין את המדות מפני הטועין", פירוש דר"ש סבר שכשמודדין ומסמנין גבולות סיום אלפים אמה מהעיר, "אין ממצין את המדות" להציב הסימן בסוף אלפים אמה, אלא מקצירין את המדה וכונסין הסימן לפנים התחום ט"ו אמה (וכדפרש"י הטעם "מפני טועי המדה שאין מכירין את הסימן ופעמים הולכין להלן ממנו וחוזרין ולא אדעתייהו"), ולהכי שפיר יכול זה להכנס לעיר כי באמת נמצא תוך אלפים אמה מן העיר.

ובמתניתא בתרייתא דעירובין ר"ש אומר מקום שהתירו לך חכמים משלך נתנו

לשון ציווי וחיוב, שכדי שלא ימשיך באיסורו להשביט העונג – צריך "ליכנס". והיינו, דלא נתכוון ר"ש רק דרשות לו ליכנס, כי מצד רשות לבד אין להתיר הכניסה שהיא איסור (כי אין כוונת ר"ש שיש וודאות גמורה שהוא בתוך התחום, עיי' רש"י בסוגיין נב, ב ללישנא קמא, ועיי"ע במאירי. ובכל אופן, ודאי גם לר"ש לכתחילה יש איסור בדבר, כדמוכח מזה שנחלקו השיטות אם גם היוצא במזיד נכנס, עיי' במאירי שם וברבינו יהונתן בסוגיין ורשב"א שהובא בב"י ר"ס תה), אלא כעין חיוב יש בדבר מצד עונג שבת.

ונמצא כאן חידוש, שהתירו לאיש זה לעבור איסור חמור שחל עליו שלא יצא מתחומו דעתה (עיי' כניסתו לעיר), בקום ועשה – שהוא אופן חמור יותר מביטול מצוה בשוא"ת – משום האיסור לבטל עונג שבת דקיל טפי (ועיי' בשו"ע אדמו"ר הזקן או"ח סי' שא בקונטרס אחרון אות ב, שהאריך מדברי הפוסקים דאפי' הרבה איסורים קלים לא נדחו מפני עונג שבת), ויעבור עליו רק ב"שב ואל תעשה" (עיי' מתני' דזבחים פ, א ועוד). והנראה בשיטתו בזה, שהוא כלל יסודי בדיני התורה, וע"פ החקירה הידועה מי מכריע במילי דאורייתא, הכמות או האיכות, כגון דברי הר"ן בפרק בתרא דיומא גבי אי מוטב לשחוט עבור חולה מסוכן בשבת (שהוא איסור חמור דסקילה אבל פעם אחת) או להאכילו נבילה (שהוא איסור לאו אבל על כל כזית וכזית). עיי' בס' לקח טוב לר"י ענגל סי' טו-טז שהאריך בראיות מכל הש"ס. ומעתה י"ל דזהו דס"ל לר"ש דיכנס, כי לידידיה בנדוד"ד (שאין ברור לגמרי שעובר בכניסתו על איסור חמור דתחום שבת, אלא רק ספק) יש כח ב"כמות" להכריע נגד דבר החמור באיכותו, ולהתיר ה"כניסה" שיש בה חשש איסור תחום שבת, מצד זה

לתחום מחמיר אני בנימת כנור, דהתם משלך נתנו לך, אבל כאן לא התירו אלא שבות", והדברים צריכים הרבה תלמוד, מה הוצרך ר"ש להשמיענו שמחמיר בדין זה אף שהקיל באידך, וכי תעלה על דעתך שקולא בדין המחשיך חוץ לתחום מחייבת קולא גבי קשירה במקדש? ! אתמהה. ובתוס' כתב לבאר הקישור דבתרווייהו אמרינן "נתנו לך משלך", דקאמר ר"ש "דהתם [גבי תחום] לאו קולא הוא אלא משלך נתנו לך, וגם כאן לא נתנו לך אלא משלך דהיינו עניבה דהוה דבר המותר". ובאמת גם על התוס' עדיין צ"ע דא"כ לא הול"ל הכא אלא "מקום שהתירו לך חכמים משלך נתנו לך" ותו לא מידי, כי בזה לבד נתן טעם גם לחומרא בנימת כינור שנפסקה, ולמה הוסיף לפרש "שלא התירו לך אלא משום שבות" (ואין דרך המשניות להאריך יותר מעיקרו של דבר, עיי' הקדמת הרמב"ם לפיהמ"ש).

והנראה בזה דכלל גדול ויסודי יש כאן בשיטת ר"ש (ועיי' במהרש"א סוף מסכתין, דקאמר כאן ר"ש "כלל בכל דיני מס' עירובין"), ובהקדים דאיתא בפרישה או"ח ר"ס שצה דהא דמצוה לחזור אחר עירובי חצירות ושיתופי מבואות הוא לפי שהם "לצורך הנאתו כדי לטייל או להביא צרכי אכילתו וזה מצוה כמ"ש וקראת לשבת עונג", ומוכן נמי גבי תחום שבת דמשום עונג שבת מצוה להימצא בתוך תחום העיר, כדי לטייל או להביא כו', שהרי השובת חוץ לתחום מוגבל בזה ביותר ולא היינו עונג כלל (עיי' בלבוש סי' רמט ס"א, ובשו"ע אדמו"ר הזקן שם סוס"ב), ולהכי י"ל דהמחשיך חוץ לתחום מוטל עליו גם מצוה וכעין חיוב ליכנס לתוך העיר (כל זמן שאינו נגד איסור גמור דתחום שבת), כדי שלא יושבת העונג. ועפ"ז י"ל דהיינו טעמו של ר"ש דס"ל "יכנס", כעין

כדי למעט כמות איסור עניבה, לפי "שלא התירו לך [איסור חמור באיכות מפני איסור קל הרב ממנו בכמות] אלא [דוקא כששני האיסורים] משום שבות".

היינו דס"ל לר"ש דהכמות מכרעת האיכות דוקא בסוג אחד של איסור, דתרווייהו דאורייתא או תרווייהו דרבנן [ובתחומין ועונג שבת תרווייהו דרבנן, כי תחומין אלפיים אמה ודאי דרבנן (לכל השיטות, עיי' שו"ע אדה"ז ריש סי' שצו, אבל עיין תורה שלמה מילואים לפרשתנו), ועונג נמי דרבנן (עיי' רמב"ם רפ"ל מהל' שבת)], משא"כ בתיקון הכנור דאיסור עניבה דרבנן אף שהוא רב בכמות אינו דוחה קשירה דאתי בה לידי דאורייתא. וראיה לדבר ממ"ש רבינו הזקן בשולחן או"ח סי' שכח סט"ז גבי גופה של חקירה הנ"ל בשחיטה לחולה, דכתב שם שאף שהכמות גוברת ומוטב לשחוט ולא להאכיל נבילה, אבל "אם הוא צריך להרתיח לו יין ימלא ישראל ויחם כותי . . . כי אעפ"כ לא יהיה בו אלא איסור מד"ס", עכ"ל (ומקורו בראבי"ה ומרדכי). הרי להדיא דדוקא באיסור שוחט בשבת ואיסור נבילה דתרווייהו דאורייתא הכמות גוברת, אבל באיסור סתם יינם דרבנן אין הכמות (דאיסור בכל שתיה ושתייה) מכרעת לדחות איסור מבשל בשבת דאורייתא (שהוא איסור פעם אחת).

שב"כניסה" זו לא יעשה איסור אלא ברגע הכניסה, משא"כ אם ישהה חוץ לתחום הרי זה איסור (דביטול עונג) הנמשך בכל רגע ורגע שנמצא שם.

ומעתה מחזור היטב הקישור בין הני תרי מילי שאמר ר"ש, "מקום שהתירו לך חכמים משלך נתנו לך", ו"לא התירו לך אלא משום שבות". דהנה ב' האופנים בתיקון הכנור, קשירה ועניבה, יש בכל אחד מהם חומר שאין בזולתו. החומר בקשירה הוא דאתי לידי חיוב חטאת (ועיי' בתויו"ט על המשנה חילוקי השי' בזה בין רש"י לרע"ב ואכ"מ) - חומר באיכות, משא"כ עניבה שאין בזה אלא דרבנן, לפי שעלולה לינתק ואינה קשירה של קיימא, אמנם מצד זה גופא הרי יש חומר בעניבה בכמות, כי מאחר שאינה עומדת להתקיים, יצטרך מן הסתם לתקן הכינור ולעונבו כמה פעמים, מה שאינו בקשירה של קיימא. ונמצא דאף האי מילתא יש לתלות בחקירה אם הכמות גוברת או האיכות, ולהכי הסברא היתה נותנת דאחר שהכריע ר"ש גבי תחומין דהכמות מכרעת יצדד להתיר קשירה בנימת כינור ולא עניבה, ולהכי הוצרך ר"ש לחדש דהכא שאני ש"לא התירו לך אלא משום שבות", היינו דמה שהקלנו באיכות איסור תחומין כדי שלא לרבות בכמות איסור דהשבת עונג, מ"מ מחמירים אנו באיכות דקשירה שלא להתירה

המזלזת חיים

מכתבי עצת והדרכה בעבודת השי"ת בחיי היום יום

להיות ירא שמים ברצון רבו

לכבוד י' שבט, יומא דהילולא רבא של כ"ק אדמו"ר מוהריי"צ זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע (נסתלק בש"ק פ' בשלח, י' שבט ה'תש"י), שאז התחילה הנהגתו של כ"ק אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע, הננו להביא כאן מכתב קודש מכ"ק אדמו"ר זי"ע בנוגע לזה שאיחול החסיד הוא שיהי' יר"ש וחסיד כפי רצון רבו

יש מקום לחשש שהיצר יבלבל ויערב איזה פני' בתפלתו

(ב) עוד זאת אשר מי יודע יצר לב האדם והתחבולות של היצירה של שאומן גדול הוא ובא לכאור"א לפי ענינו, וכמרז"ל (שבת קה), ובמילא מחפש לו כמה דרכים לבלבל את האדם, ובפרט בעת רצון כשחושש שתתקבל תפלתו שיש מקום יותר לחשש שיבלבלו ויערב איזה פני' בבקשתו ותפלתו.

וככל שתגדל הבקשה בהרחקה מענינים גשמיים, וכמו בבקשת הנ"ל שיהי' ירא שמים - ואינו מסתפק בזה אלא שיהי' עוד - חסיד - היינו לפנינו משורת הדין אפילו של יר"ש, ואינו מסתפק בזה אלא מוסיף עוד - למדן, - היינו שישתמש בכח התורה להיות יר"ש וחסיד אשר התורה היא תורת אמת, שחסד אמר אל יברא, מובן שהיצירה יחפש כל אשר בידו לבלבל התפלה, ואם אי אפשר בדבור, הרי עכ"פ בלב, והוא ע"ד מ"ש הרמב"ם סוף הלכות תמורה, ירדה תורה לסוף דעתו של אדם ומקצת יצרו הרע כו' ואע"פ שנדר והקדיש אפשר שחזר בו ונחם כו'.

והעצה היחידה לזה הוא למסור תפלתו על דעת איש אחר שאינו נוגע בדבר ודורש טובתו, שאז הדבור והכוונה יחד יהלכו. וגם לזה כמה דוגמאות בנגלה, ואחת מהן היא משארז"ל (נדרים כ"ה ע"א) אמר להם הוו יודעים שלא על דעתכם אני משביע אתכם אלא על דעתי ועל דעת המקום.

(אנ"ק ח"ז אגרת ב'עו)

מהו התוכן לקשר איחול בכוונת רצון בו"ד

במענה על מכתבו . . בו מעורר ע"ד נוסח הזמנה שקבל מהרב . . אשר הנ"ל מתברך שבנו יהי' ירא שמים וחסיד ולמדן כפי כוונתי ורצוני. ובמילא הוקשה לו מהו התוכן לקשר איחול משאלות לב יהודי בכוונת ורצון בו"ד.

הנה ידוע דתפלה היא עבודה שלב וכמרז"ל (תענית ב' ע"א), וצריכה להיות בדבור, ובמילא צריך שיהי' פיו ולבו שוין למען שתועיל התפלה.

כן מובן מנוסח תפלתנו שכל שיפרט אדם תפלתו ה"ז משובח, ולא שיסתפק בתפלה כללית, שלכן מתפללים י"ב אמצעיות, ולא בקשה כוללת, וגם בברכות אלו גופא כמה פרטים מפורטים בכל אחת מהן, ובמילא אחד אשר אינו סומך על עצמו שיוכל לפרט תפלתו כדבעי מאיזה סיבה שתהי' ולפי דעתו נמצא אחד מידידיו הרוחש ומאחל לו כל טוב באמת, ויש לו הבנה במבוקשו יותר מפורטה ועמוקה, ה"ה מנסח תפלתו ובקשתו שמתפלל שתתמלא בקשתו כפי כוונת ורצון פלוני.

ומוצאים עד"ז גם בהלכה בכמה וכמה ענינים, ומהם בהיתר עיסקא, שכותבים בהיתר עיסקא "כתקון חז"ל", וכותב זה אפילו עם הארץ, ומועיל ע"פ דין תורה, כיון שמוסר דעתו לחז"ל.

דרכי ההסדה

שיחות ומכתבים בעניני עבודת ה' מכ"ק ארמו"ר
מוהריי"צ מליובאוויטש זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

בריתת ברית והתחלת עבודת הכלל

– בקשר עם יום ההילולא של כ"ק ארמו"ר מוהריי"צ נ"ע יו"ד שבט ה'ש"ת –

אבי רצה להיות אתי ולהתמסר יותר לחינוכי הפרטי

...ביום השלישי, י' בתמוז – הטיול הכ"א – אומר לי אבי, שביום החמישי, י"ב בתמוז, יום הולדתי, יסע אתי לליובאוויטש ויקח אותי אל "אהלי הקודש" של אביו, הוד כ"ק הרבי מהר"ש, ושל סבו, הוד כ"ק הרבי ה"צמח צדק", לבקש שיעוררו רחמים, שהדרכה שהוא מדריך אותי תצליח באריכות ימים ושנים.

למחרת, בטיול היום הרביעי, הסביר לי אבי את ענין מתיבתא לרקיע כפי המבואר בספרי הקבלה, את תענוג הנשמות כשתולדותיהם ותולדות תולדותיהם שומרים ללכת באורחותיהם, והתעוררות הרחמים שהם מעוררים להצלחתם ברוחניות ובגשמיות.

באותו טיול נתן לי אבי סדר הנהגה לאותו ערב:

תפילת ערבית באריכות, קריאת שמע שעל המטה עם "על חטא", תיקון חצות, לקום לא יאחר משעה חמש בבוקר, לטבול בנהר, להתפלל במתינות, ובשעה שמונה יסע אתי לליובאוויטש לבקר באהלי אבותינו רבותינו הקדושים.

מהיום אני מוסר בידך את העבודה בעסקנות הכלל בענינים גשמיים ורוחניים

קיימתי ככל אשר ציווני ובבואי אל אבי ביום החמישי, ברכני בברכת מזל-טוב, ואמר: היום מלאו לך חמש עשרה שנה, המספר ט"ו הוא מספר מכובד.

ולאחר מכן נסעתי עם אבי לליובאוויטש . . בבואנו לליובאוויטש נסע אבי כדרכו אל אמו – על אף שביקר אצלה, כאמור, ביום שני כנוהגו, וכשהערת לו שהיא תיבהל בביקור פתאומי זה, ענה לי: היא לא תיבהל, היא יודעת – אבי נכנס לחדר הפנימי ואני נשאיתי בחדר החיצון. כשיצא אמר שאנו נוסעים לאהלי הקודש והסבתא הרבנית רבקה ליוותה אותנו בברכות לבביות.

כשבאנו לאהלי הקודש ונכנסנו לבית הכנסת שלפני ה"אוהל", פתח אבי את ארון הקודש ואמר: "אני מביא היום את בני לעקידה. בעקידה יש עוקד ונעקד. אברהם אבינו ע"ה עקד את יצחק בנו כדי שלא יהיה בו פסול ח"ו וכך גם אני רוצה שהעקידה תהיה כפי הרצוי".

אבי פרץ בבכי עמוק. אני לא ידעתי אז משום דבר והצטרפתי לבכייתו. לאחר מכן למד אתי, ליד ארון הקודש הפתוח, חצי פרק באגרת הקודש ד"ה חגרה בעוז מתני' ופנה אלי ואמר: "בפניהם של אבות קדושים אני רוצה לזכור אתך ברית".

אבי העמיד אותי מולו, הניח ידיו הקדושות עלי, ואמר: מהיום אני מוסר בידך את העבודה בעסקנות הכלל בענינים גשמיים ורוחניים.

ובקשר למאמר חגרה בעוז מתני' הוסיף ואמר שהעבודה מתחילה מהמתנים, לאחר מכן באים שכל ומדות. מתנים זקוקים לחגורה, וחגורה היא – עוז. עוז – זה מסירות נפש, ומסירות נפש היינו כך ולא אחרת. ואבי הסביר את הדברים בארוכה.

היכנס, ואבי – סבך – הרבי מהר"ש, והסבא הרבי ה"צמח צדק" יברכו אותך

אבי נכנס ל"אוהל" ואני נשארתי בבית הכנסת ואמרתי תהלים, ובשמעי את אמירת התהלים של אבי בבכיות עצומות. איבדתי עשתונותי ובכיתי קשות. בתוך כך פתח אבי את הדלת המפרידה בין ה"אוהל" לבית הכנסת והורה לי להיכנס ל"אוהל". על אף שביקרתי כבר עם אבי ב"אוהל" ביום הבר מצוה שלי – י"ב תמוז תרנ"ג – בערב ראש השנה תרנ"ד וכו' – הייתי נרעש ביותר.

היכנס – אמר לי אבי – ואבי – סבך – הרבי מהר"ש, והסבא, הרבי ה"צמח צדק" יברכו אותך.

אימה ופחד נפלו עלי, וברגע הראשון עמדתי כמאובן מבלי יכולת להניע יד או רגל. כשהתאוששתי ונכנסתי ל"אוהל", הדליק אבי שבעים ושתים נרות שמן, לקחני בידי וקירבני אל תוך ארבע האמות של הקברים הקדושים, שם ידיו הקדושות על ראשי ויברכני. בשמעי את בכייתו הלבבית והפנימית של אבי, ובראותי את הדמעות שזלגו מעיני על הריצפה, התעוררתי בעומק לבבי.

מה"אוהל" שבנו אל הסבתא, הרבנית רבקה, כדי שתעניק לי את ברכתה.

(ע"פ: ספר השיחות ה'תש"ד ע' 144 ואילך, ספר השיחות ה'תש"ה עמ' 111 ואילך, שם עמ' 123 ואילך)

שיחות קודש

דברות קודש בעניני הנראה, הנדבקה
והיוזק בעבודת הש"ת

התוכן שבספר זה הובא כאן בסגנון שנאמרו הדברים ע"י רבינו,
מלבי שנינו נעזרה קלים להקל על הלומד

לעסוק בתורה כאוכלי המן

הרבה שלוחים למקום להכין מזון ליראיו

ופשוט, שהכוונה היא לפרנסה בגשמיות כפשוטה ממש - בדוגמת ה"מן", שעם היותו "לחם מן השמים", הרי נמשך למטה בעולם הזה הגשמי להיות מזון גשמי ממש, מאכל כפשוטו, שיש לברך לפניו - כדאיתא בספרים (ראה לקו"ש חט"ז ע' 173 הע' 29. ש"י) שהיו מברכים על ה"מן" "המוציא לחם מן השמים", וכן לאחריו - ברכת המזון שהיא מן התורה, "משה תיקן להם ברכת הזן בשעה שירד להם מן" (ברכות מח. ב. שו"ע אדה"ז אור"ח הל' ברכת המזון), להיותו מזון גשמי, שיש בו שיעור שביעה ("ואכלת ושבעת וברכת גוי") (עקב ח. י. וראה רמב"ם ריש הל' ברכות),

...ועל דרך זה בנוגע לשאר צרכי האדם (הכלולים ב"מן" (ראה במקור הדברים ע' 374. המו"ל)) - שגם הם ענינים גשמיים כפשוטם ממש,

הנה, בכל ענינים אלו דואג הקב"ה לכל אחד ואחד מישראל לכל המצטרך לו, ובזה גופא - באופן של הרחבה ותענוג, וזאת - ללא כל טירחא ויגיעה מצדו, כשם שנתפרנסו אבותינו בצאתם ממצרים, שכן, "הרבה שלוחין יש לו למקום להכין מזון ליראיו" (רש"י פרשתנו טז, לב).

(תורת מנחם - ההתוועויות תשנ"ו ח"ג ע' 376)

הקב"ה דואג לפרנסתם

הלימוד וההוראה מכללות הענין דירידת המן - עד לדורנו זה:

ירידת המן בפועל היתה אמנם למשך זמן מוגבל, "ארבעים שנה עד בואם אל ארץ נושבת" (פרשתנו טז, לה), אבל, ביחד עם זה, צוה הקב"ה "מלא העומר ממנו למשמרת לדורותיכם למען יראו את הלחם אשר האכלתי אתכם במדבר בהוציאני אתכם מארץ מצרים" (שם, לב), להורות לכל ישראל עד סוף כל הדורות, שבכחם וביכלתם לבוא למעמד ומצב שכל עסקם יהי בתורה מבלי לחשוב אודות פרנסה, ואז, דואג הקב"ה לפרנסתם, ונותן להם כל המצטרך להם, בני חיי ומזוני רויחי, ובכולם רויחי, באופן של הרחבה ותענוג.

כלומר: אף על פי שכבר עברו ריבוי שנים מאז ירידת המן, עד לדורנו זה, בסוף זמן הגלות - מכל מקום, נשאר הדבר באופן ד"למשמרת לדורותיכם", עד סוף כל הדורות, כדי שכל אחד ואחד מישראל, בכל מקום ובכל זמן, יוכל להתנהג כ"אוכלי המן", שעסקו בתורה ונתפרנסו על ידי זה שהקב"ה נתן להם "לחם מן השמים" (שם, ד).

לעילוי נשמת
הרה"ת ר' שמואל הלוי
בן הרה"ח הרה"ת יצחק ע"ה גורביץ
נלב"ע ביום ו' שבט תשע"א

ולעילוי נשמת
הת' יוסף ברוך הלוי ב"ר שמואל ע"ה
נלב"ע כ"ז טבת ה'תשפ"ד

תנצב"ה

+

נדפס ע"י
בני משפחתם שיחיו

לעילוי נשמת
אסתר רחל
בת אליהו מיכל ע"ה
לויץ
נלב"ע ו' שבט תשס"ו
תנצב"ה

+

נדפס ע"י
בני משפחתה שיחיו

לזכות הילד
משה יוסף ש"
לדגל האופשערעניש בשעט"מ
ביום כ"ח טבת
יה"ד שיגדל להיות חסיד, ידא שמים ולמדן
לנח"ד הוריו וכל משפחתו שיחיו

+

נדפס ע"י הוריו
הרה"ת ישראל יצחק שיחי
והוגת מרת מושקא תחי
פיקדסקי

לעילוי נשמת
הרה"ת ר' חיים שניאור זלמן
בן הרה"ת ר' מאיר ע"ה
שור
נלב"ע ביום ד' שבט ה'תשע"ו
תנצב"ה

+

נדפס ע"י
בני משפחתו שיחיו

לעילוי נשמת
הרה"ח הרה"ת אליהו
ב"ר משה הכהן ע"ה
נלב"ע ה' שבט תשפ"א

+

תנצב"ה

לעילוי נשמת
מרת שרה
בת ר' משה ע"ה
פיפ
נלב"ע ביום ט' שבט ה'תשנ"ח
תנצב"ה

+

נדפס ע"י
בני משפחתה שיחיו

לעילוי נשמת
מרת חיה שרה
בת ר' פרץ טוביה ע"ה
בלסברג
נפטרה חמשה עשר בשבט ה'תשפ"ה

♦
נדפס ע"י

בנה הרה"ח פרץ סיני הכהן
וזוגתו שיינדל מלכה בלסברג
וילדיהם
ובתה מרת יוכבד רות בלסברג